De Handreiking

Doelen:

- Groenblauw beter en harder borgen in ruimtelijke processen
- Groennorm lokaal implementeren
- 0-meting en stappenplan praten over feiten
- Koppeling aan projecten
- Netwerk en doorwerking

GEBIEDSONTWIKKELING.NU

Voorpagina Agenda GO ! kaart Thema's Over ons

Steden vergroenen, dit is het gereedschap voor gemeenten en provincies

LOBBY

Groen in en om de Stad:

Nieuwe handreiking ondersteunt gemeenten en provincies

Vlak voor de zomer verschijnt de Handreiking Groen in en om de stad (GIDS). Deze handreiking is een hulpmiddel om op een eenduidige manier aan groen in en om de stad te werken, vertellen GIDS-trekkers Lone van Wolferen en Cisko van Alphen. 'In de ruimtelijke ontwikkeling valt groen nog te vaak van tafel. De handreiking biedt een integrale aanpak met inhoudelijke en procesmatige handvatten voor de gemeenten op de verschillende schaalniveaus.'

Binnenlands Bestuur

bestuur en organisatie financiën ruimte en milieu sociaal digitaal carrière juridisch

carrière / blog

Handreiking Groen in en om de stad

Demonstratie van een folend systeem

Wyzer 04 juli 2024

VNG ONDERWERPEN NIEUWS AGENDA

Waar bent u naar op zoek?

BIJ12

Handreiking helpt met meer groen in de stad

Deze handreiking geeft gemeenten en provincies adviezen om groen mee te nemen in de planvorming van nieuw en bestaand bebouwd gebied.

10 Jun 2024

Home / Nieuws / Nieuwe handreiking voor meer groen in de stad

Nieuwe handreiking voor meer groen in de stad

Nieuws

Gerelateer

maandag 10 juni 2024

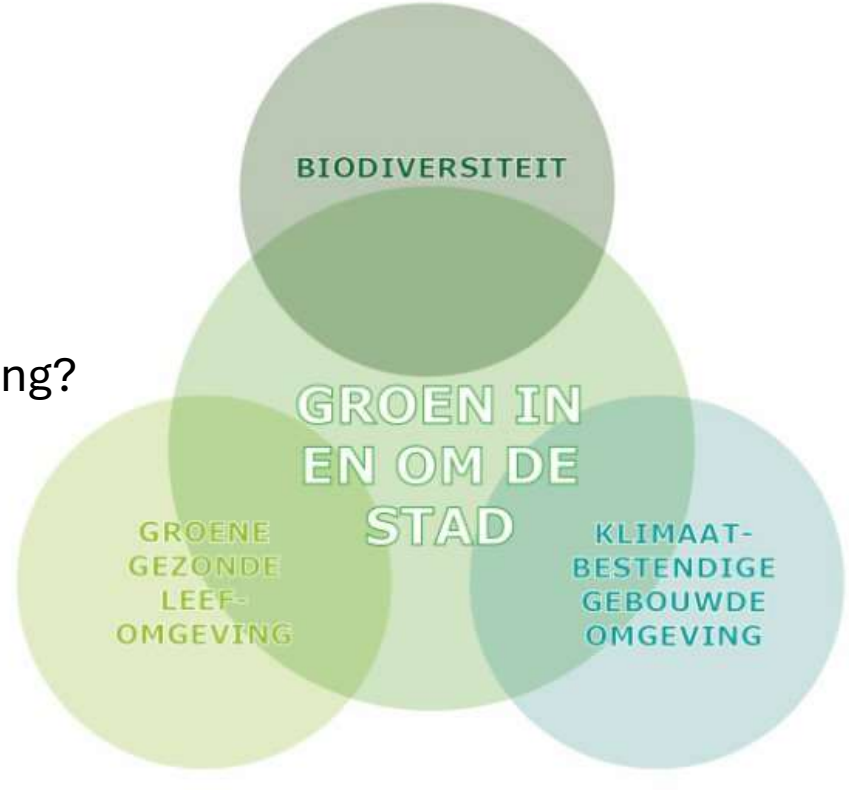
Nieuws

Staatsbosbeheer blij met Handreiking Groen in en om de stad

17 juni 2024 • Leestijd 2 minuten

Programmatische aanpak GIOS

- Integrale opgave met meerdere doelen!
- Interdepartementaal samenwerken: VRO en LVVN
  Tweede lijn: IenW en VWS
- Betere borging GIOS in ruimtelijke plannen – Rijkssturing?
  - Duidelijker Rijksinzet
  - Organiseren middelen
  - Betere kennisdeling

Art. 8- EU NHV, groen wordt "hard"

- Artikel 8 stedelijke ecosystemen
- *T/m 2030 geen netto achteruitgang van nationale oppervlakte stedelijk groen, water en boomkroonbedekking*
- *Na 2030 realisatie van een positieve trend oppervlakte stedelijk groen, water en boomkroonbedekking*
- *Artikel 10 bestuivers gaat over kwaliteit*

Uitgangspunten handreiking

Integraal: leefbaarheid, beleving, gezondheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, identiteit

Borging van **kwaliteit en kwantiteit** van groen op alle schaalniveaus:

Conform NHV: stedelijk groen oppervlak, water en boomkroonbedekking, privaat en openbaar, verticaal groen en daktuinen

Nieuwbouw (inbreiding en uitbreiding): morgen;
bestaande bouw: zodra de kans zich voordoet (uiterlijk 2050)

Eerste **integratie van de Landelijke Maatlat**

Levend document

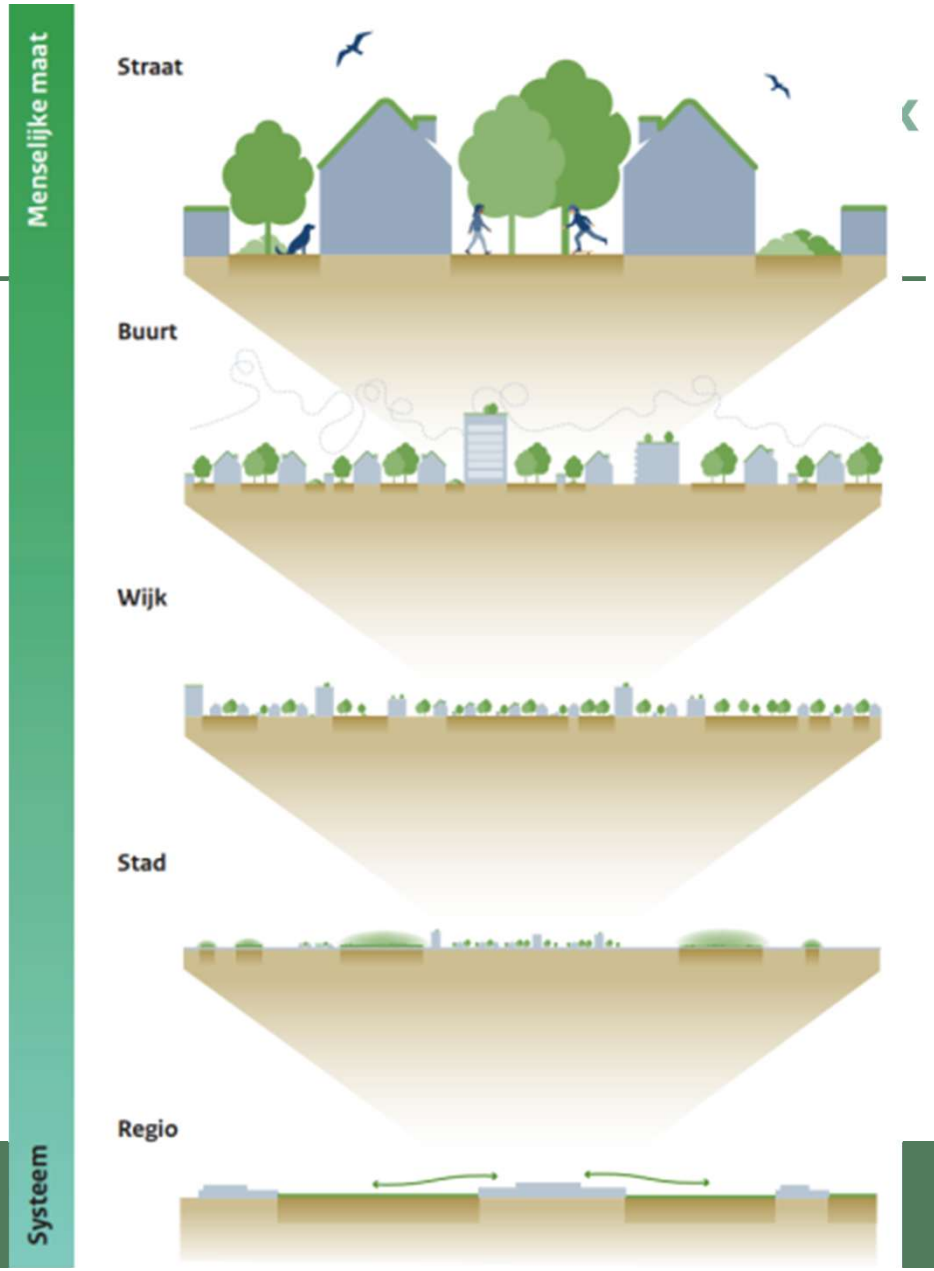
Inhoud handreiking GIOS

- Hoofdstuk 1: Waarom deze handreiking
- Hoofdstuk 2: GIOS, urgentie opgave, argumenten en onderbouwing
- **Hoofdstuk 3: De opbouw en structuur van de borgingssystematiek**
- **Hoofdstuk 4: Richtlijnen voor borging van GIOS, normen en eisen**
- **Hoofdstuk 5: Implementatie van de borgingssystematiek**
- Hoofdstuk 6: Stappenplan

Kern borgingssystematiek

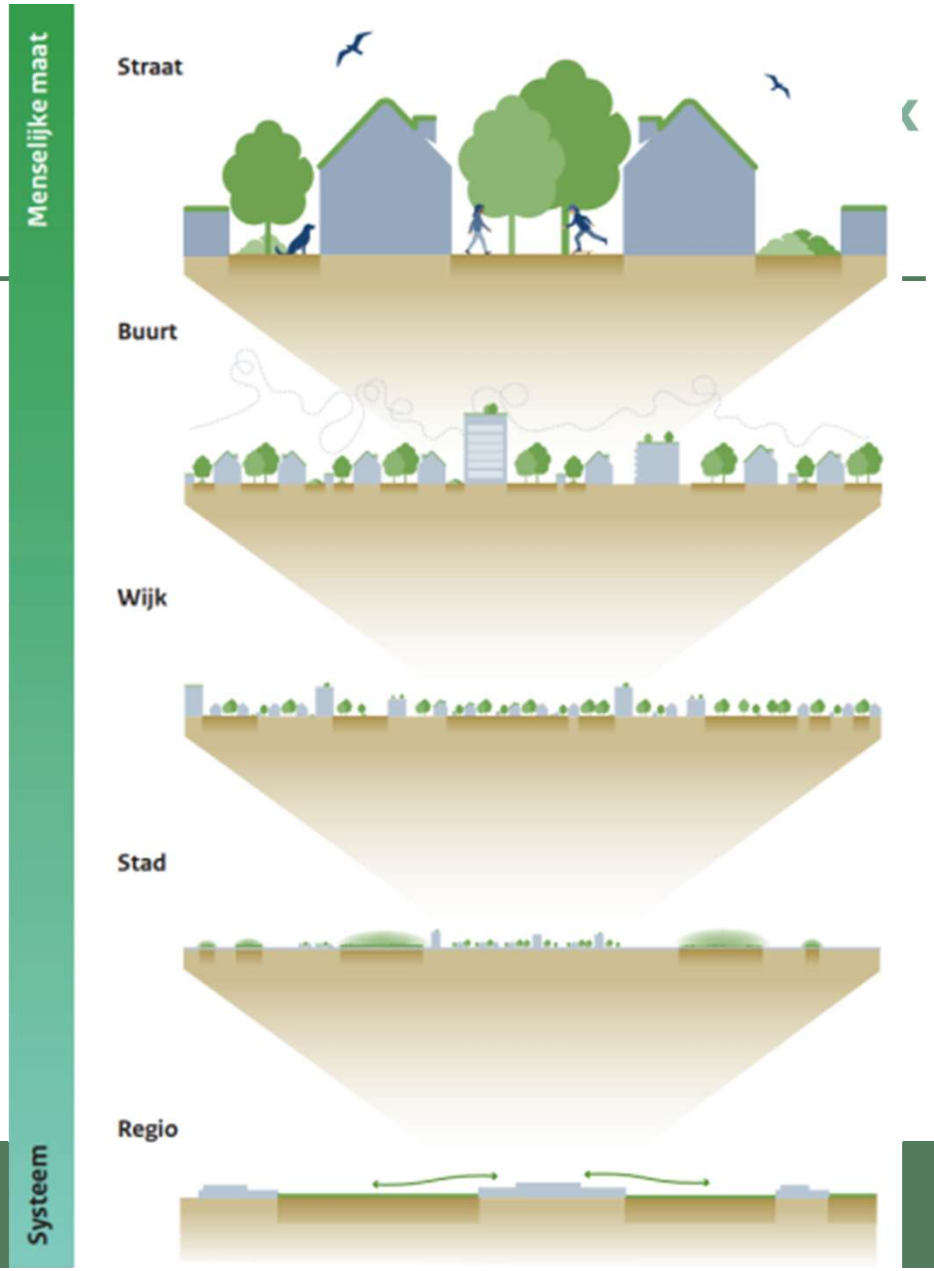
Werk voor elk project **alle schaalniveaus** door voor kwantiteit én kwaliteit

Kern borgingssystematiek

Focus kwaliteit op **straat- en buurtniveau**,

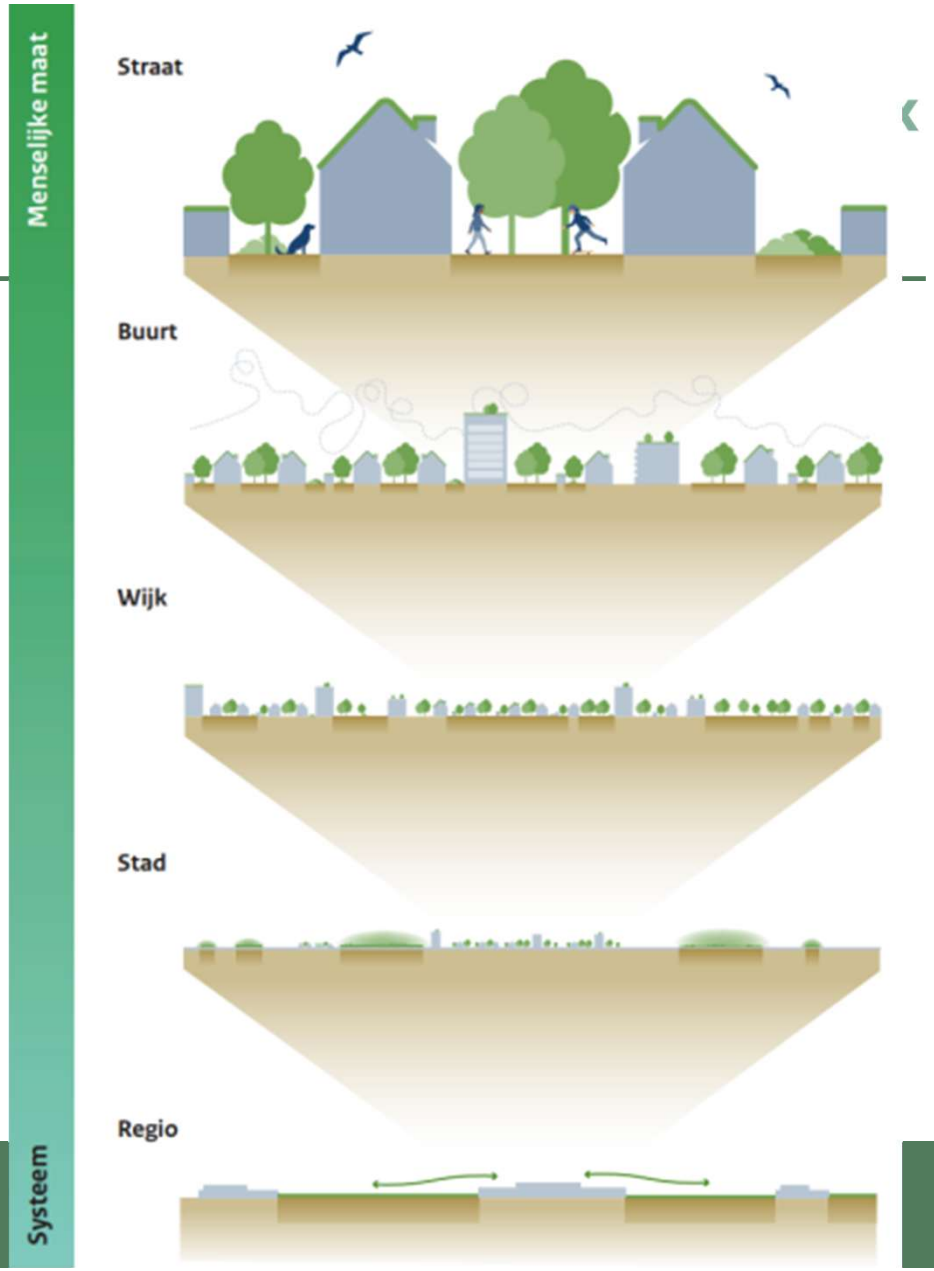
- Eisen gaan over leefbaarheid ofwel een gezonde leefomgeving
- 30-40% schaduw
- Zicht op groen
  - 3 bomen
  - Of een plantvak van bepaalde omvang en kwaliteit
- Bereikbaarheid van groen

Kern borgingssystematiek

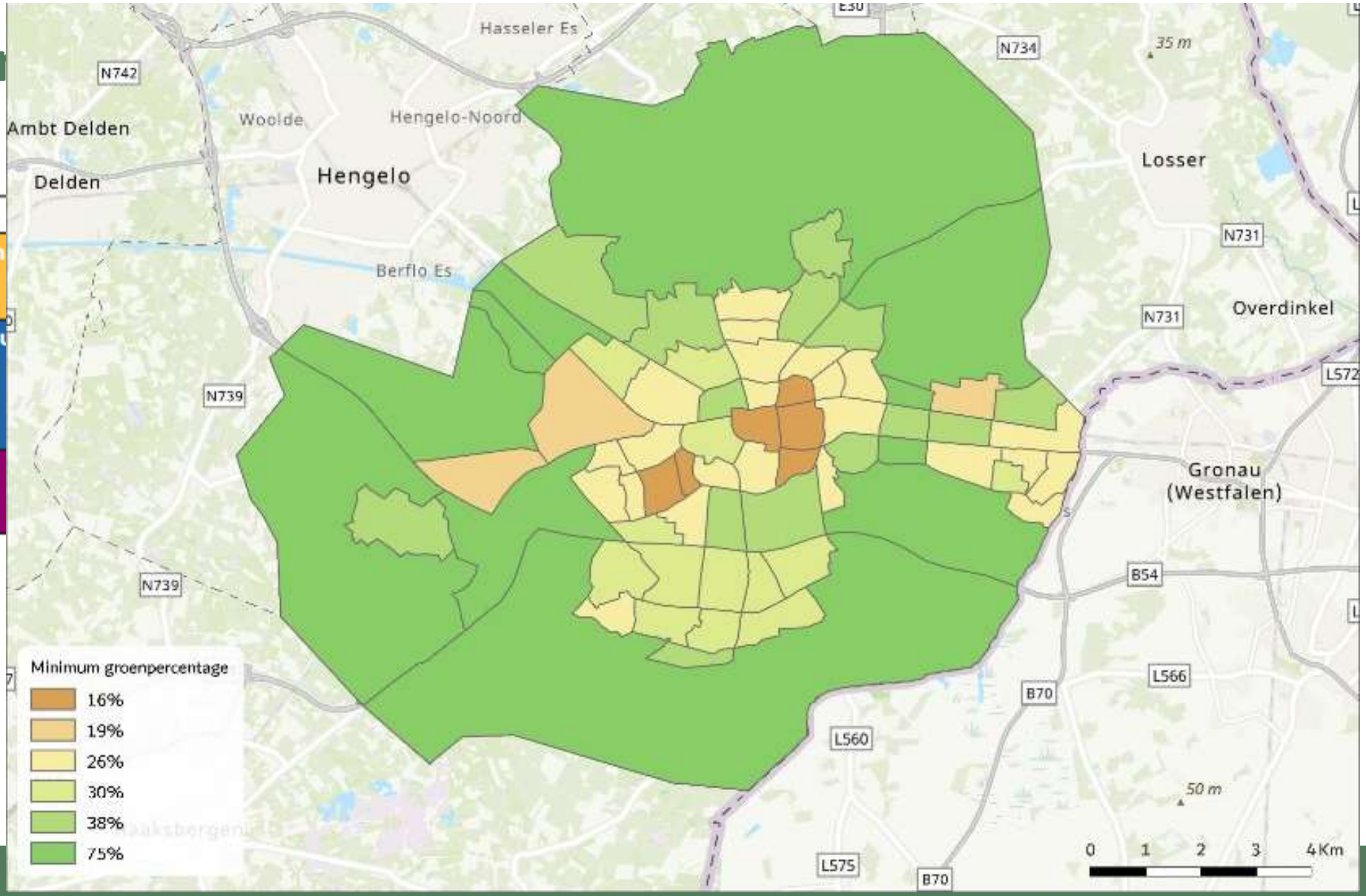
Focus kwantiteit op **wijkniveau**, groenpercentage

- Hier maken we groen ‘’hard’’
- Maatwerk per gebied, ambitieus maar haalbaar
- We werken met een minimumwaarde en een streefwaarde om eisen aan projecten te kunnen koppelen.
- Percentages uitgebreid getoetst in een studie

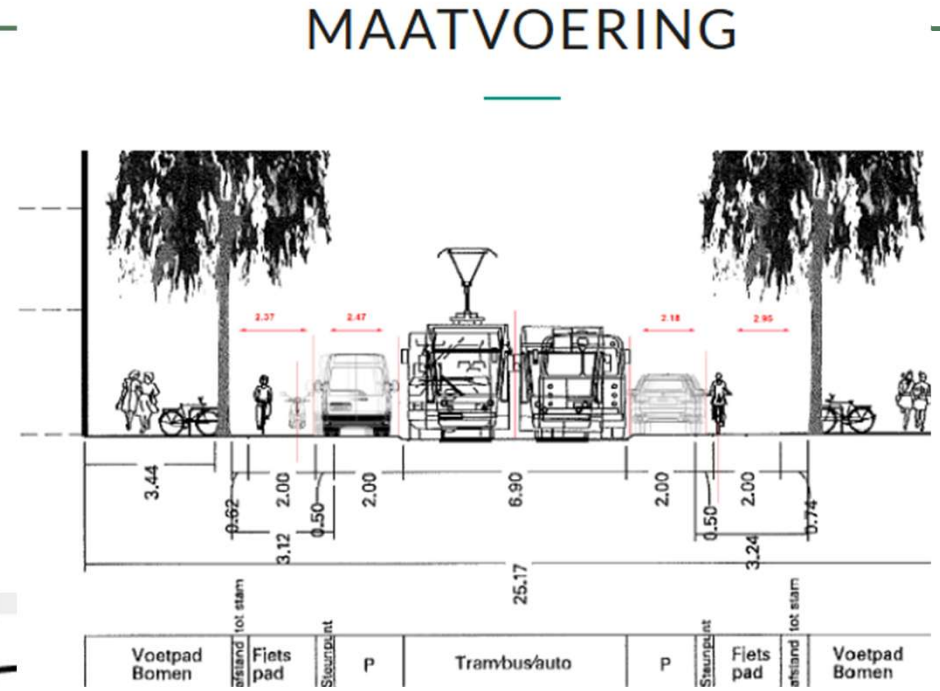
Groenr
type

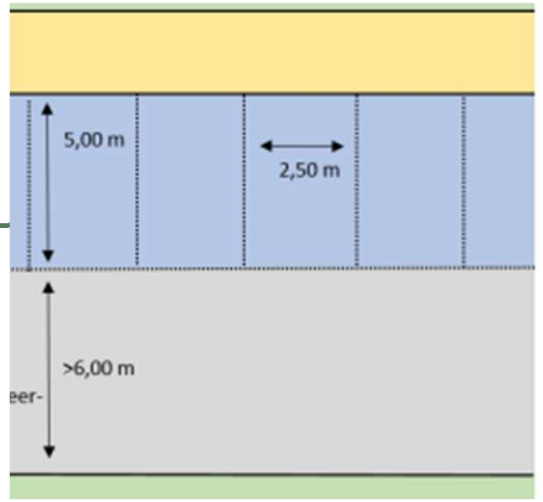
Categorie
Niet wonen
Woonmilieu
Stedelijk

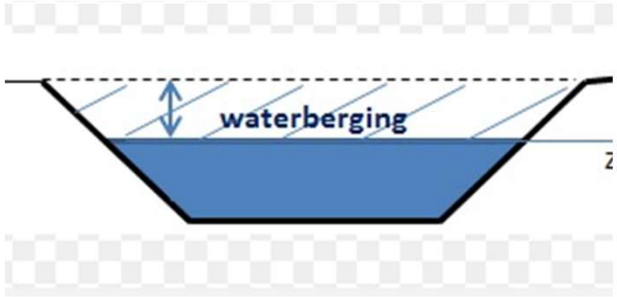

Alles heeft een norm

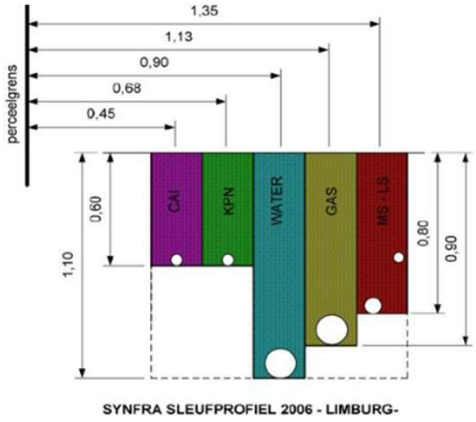
Norm: dus weinig of geen discussie of het er komt, meer urgentie om financiering te regelen!

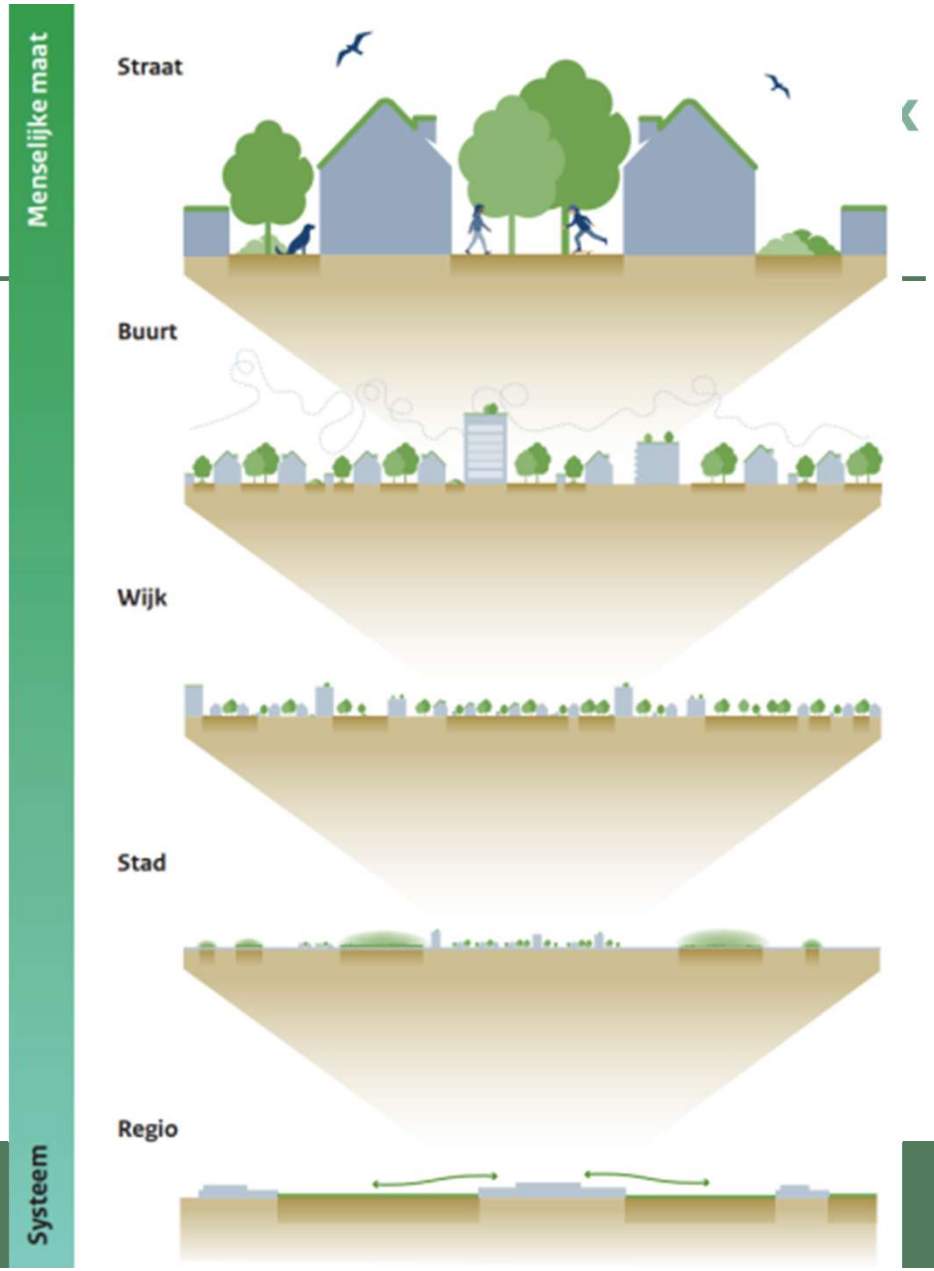
Groennorm betekent level playing field, integraal keuzes maken

Kern borgingssystematiek

Focus kwaliteit op **stadsniveau**,

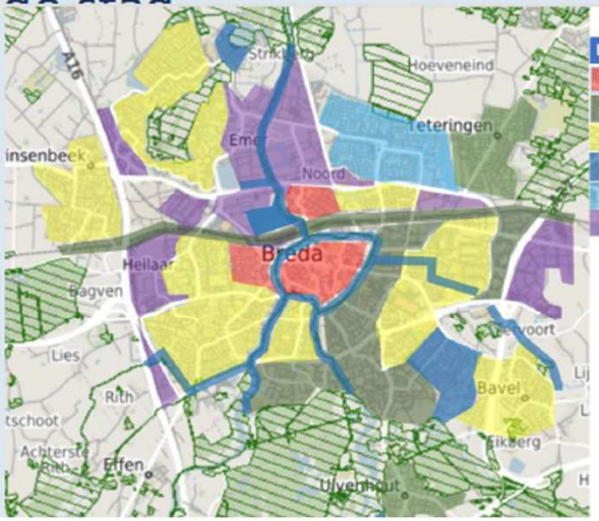
- Hoofdgroenstructuur,
- Basiskwaliteit natuur
- Groen-blauwe netwerken
- Paspoort of kenmerken per structuur

Biodiversiteit

Keuze aantal doelsoorten afhankelijk van type (renovatie of nieuwbouw) en grootte ontwikkeling

Richt helft van het groenoppervlakte natuurlijk in, gericht op de ecologische potenties in dat deel van de stad

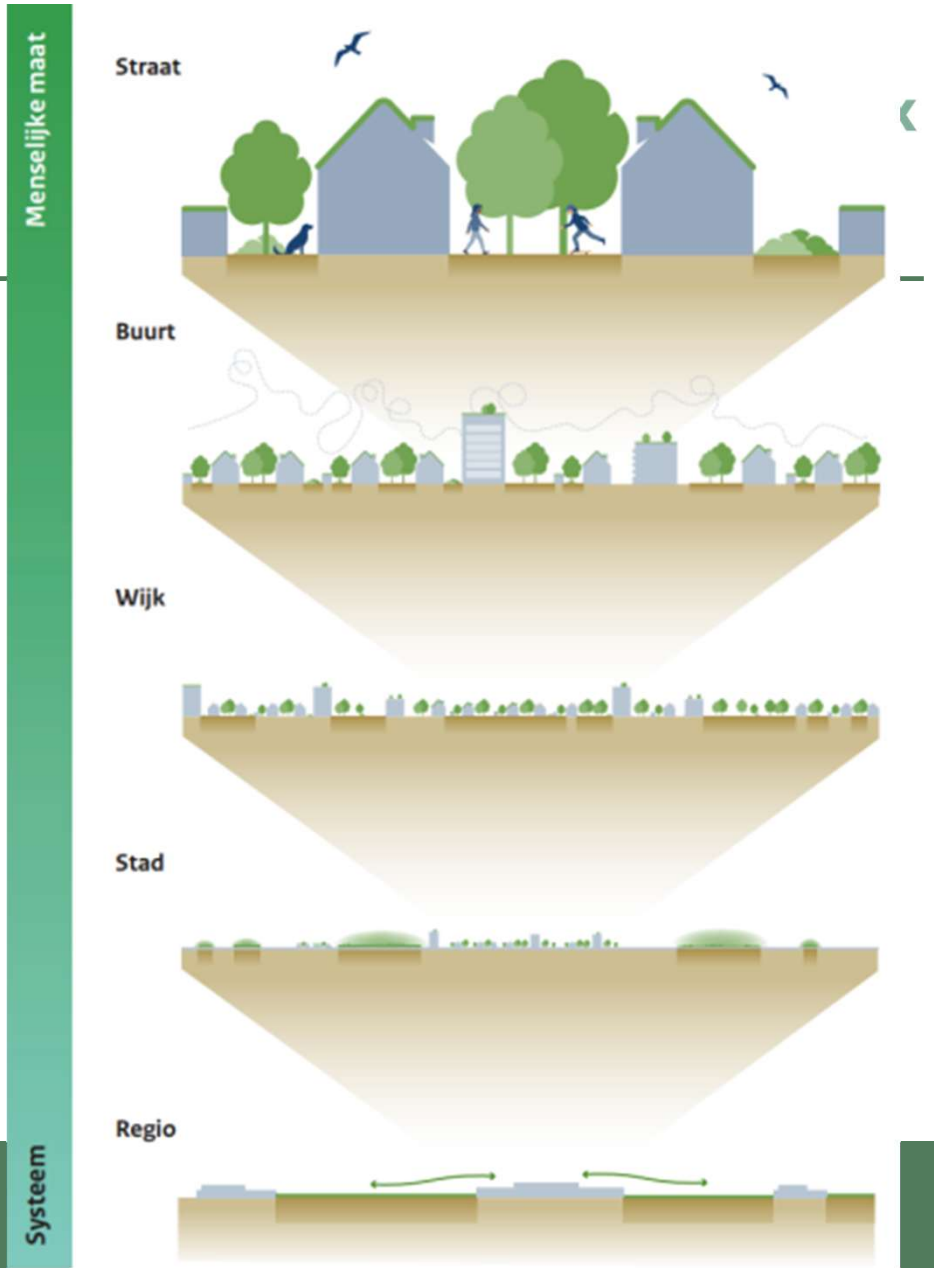
kleur	Type stadslandschap
	Stadslandschap (rood)
	Stadsboslandschap
	Kleinschalig stadslandschap
	Stadsbekenlandschap
	Vuchtpolders
	Bedrijventerrein

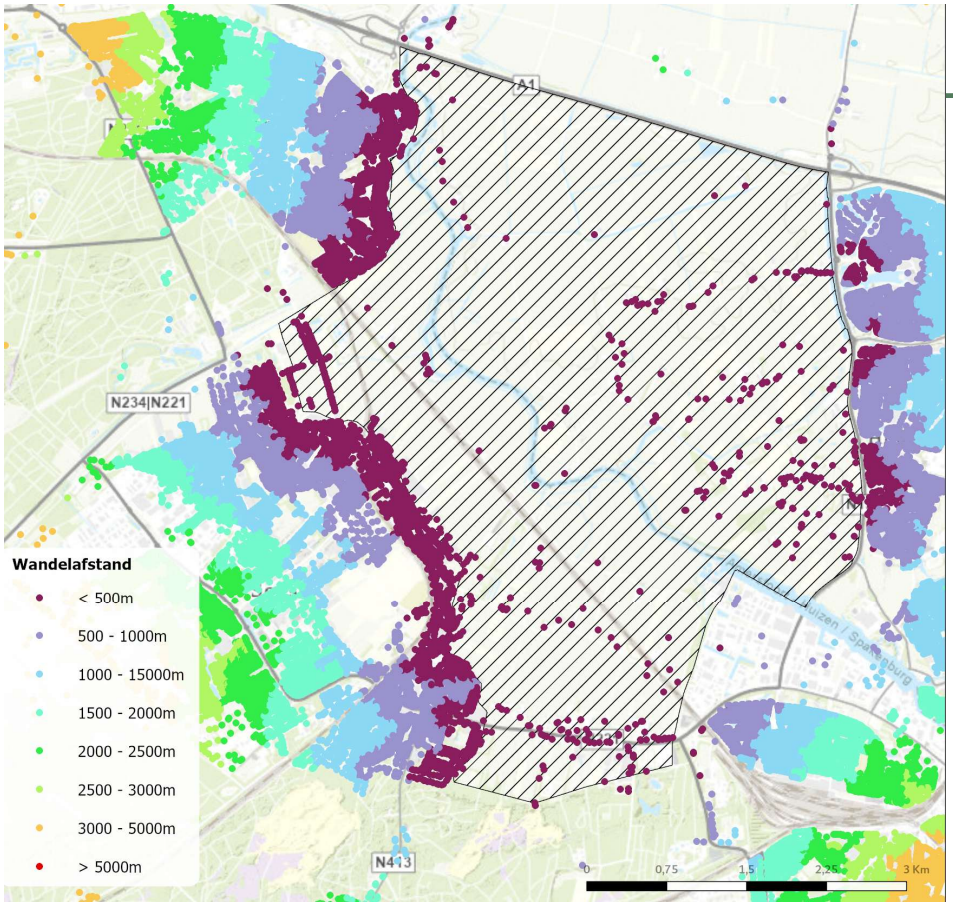
type	doelsoort	stadslandschap	stadsboslandschap	kleinschalig stadslandschap	stadsbekenlandschap	vuchtpolders
	Gierzwaluw					
	Huismus					
	Huiszwaluw					

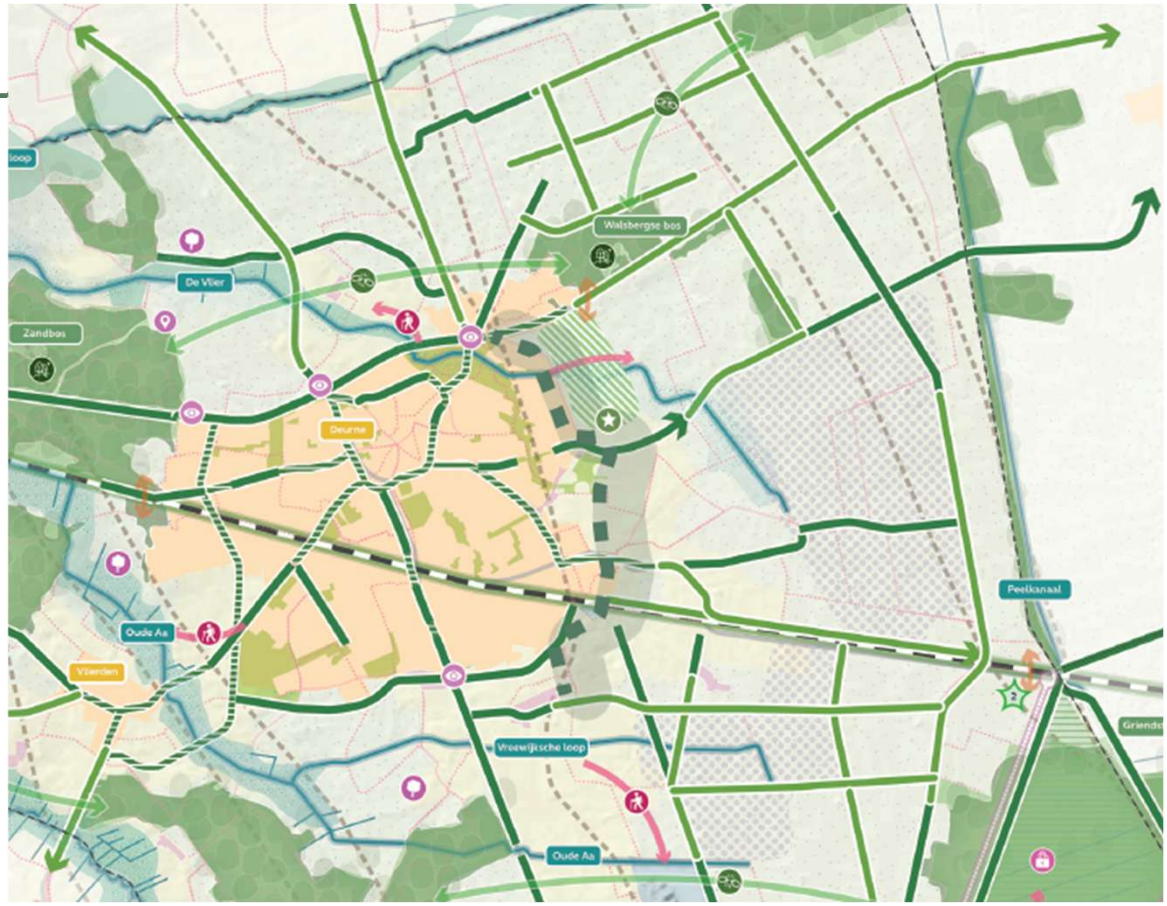
Kern borgingssystematiek

Focus kwantiteit en kwaliteit op **regionaal niveau**, norm per huishouden en verbindingen van en naar de stad

- Samenwerking met provincie
- Connectie landelijk gebied met kern(en)
- Richtlijn 300-500m2 per woning
- Nadruk meer op bereikbaarheid, kwaliteit, verbindingen en gebruikswaarde
- Hoeft geen nieuw groen te zijn

Wandelafstand
< 500m
500 - 1000m
1000 - 15000m
1500 - 2000m
2000 - 2500m
2500 - 3000m
3000 - 5000m
> 5000m
A1
N234|N221
N413
0
0,75
1,5
2,25
3 Km

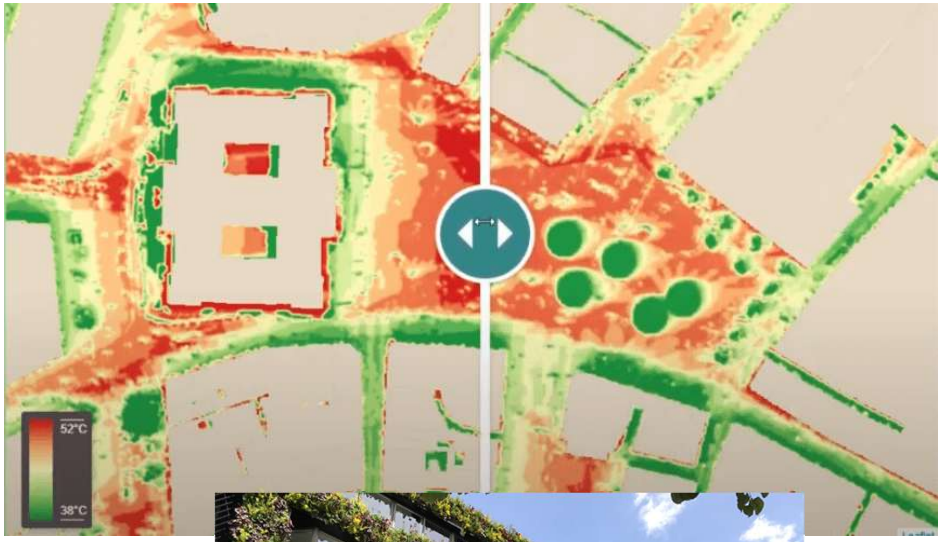

De Vlier
Zandbos
Walsbergse bos
Deurne
Peelkanaal
Oude Aa
Vroewijksche loop
Oude Aa

De praktijk

Handreiking GIOS en leeragenda

- Groen als middel niet als doel
- Data en monitoring
- Groennorm als ontwerptool, vertalen naar opgaven en kansen
- GIOS in ander beleid
- Leeragenda en netwerk

Groen als middel, niet als doel

- Groen is **geen extra ruimteclaim** maar een zeer geschikt middel om opgaven zoals hitte en wateroverlast tegen te gaan

Groen als middel, niet als doel

Opgave hitte

Oorzaak gebrek aan groen

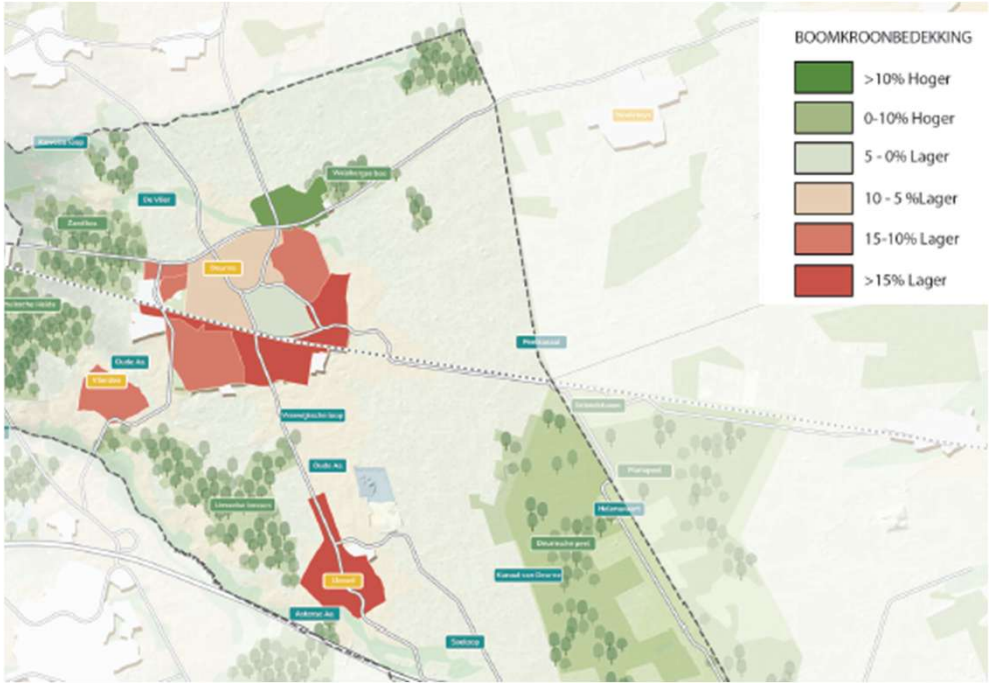

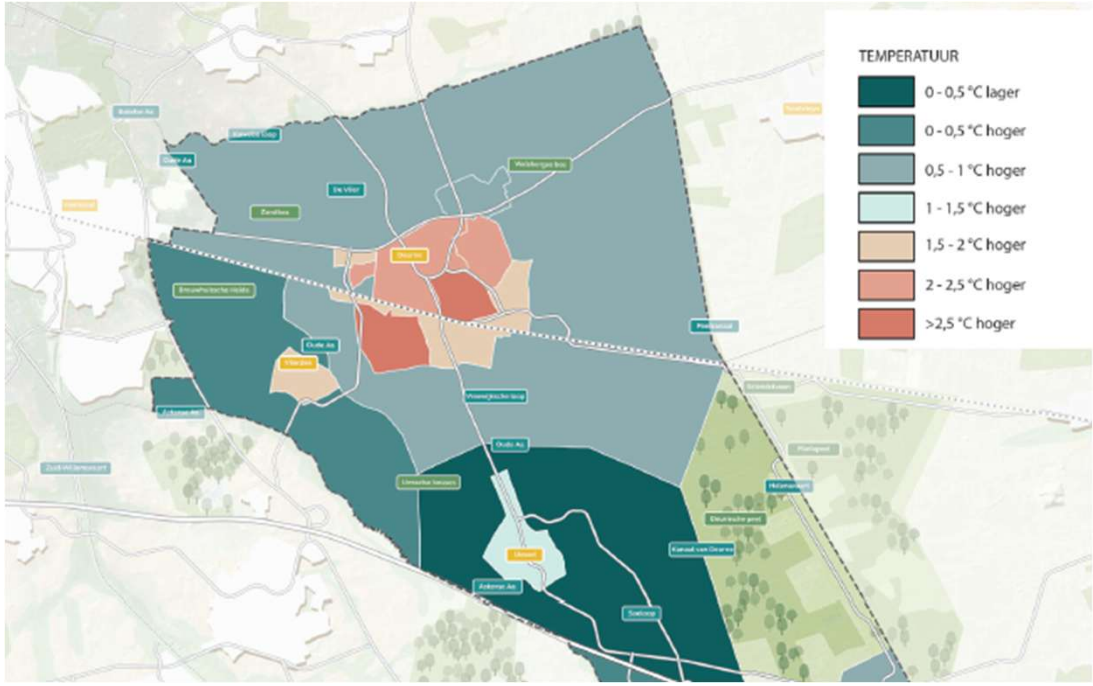
Oplossing bomen

O-meting: feiten en opgaven

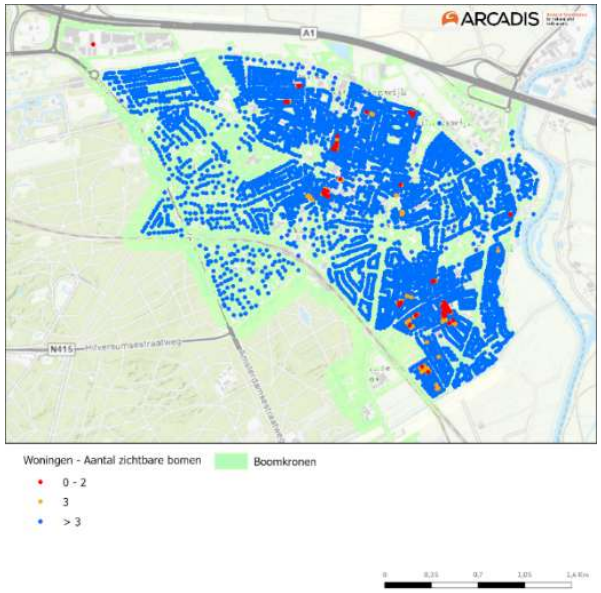
Nulmeting, bestaand groen en opgaven

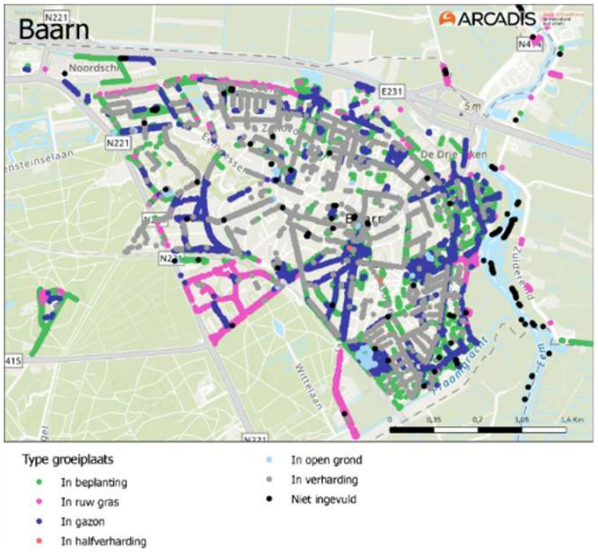

Nulmeting, bestaand groen en opgaven

Voldoende bomen, maar

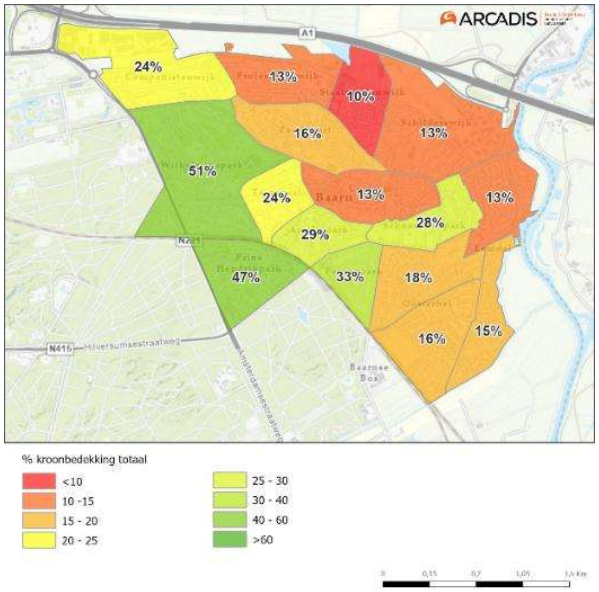

Veel bomen in verharding

=

Weinig boomkroonbedekking

Nulmeting, bestaand groen en opgaven

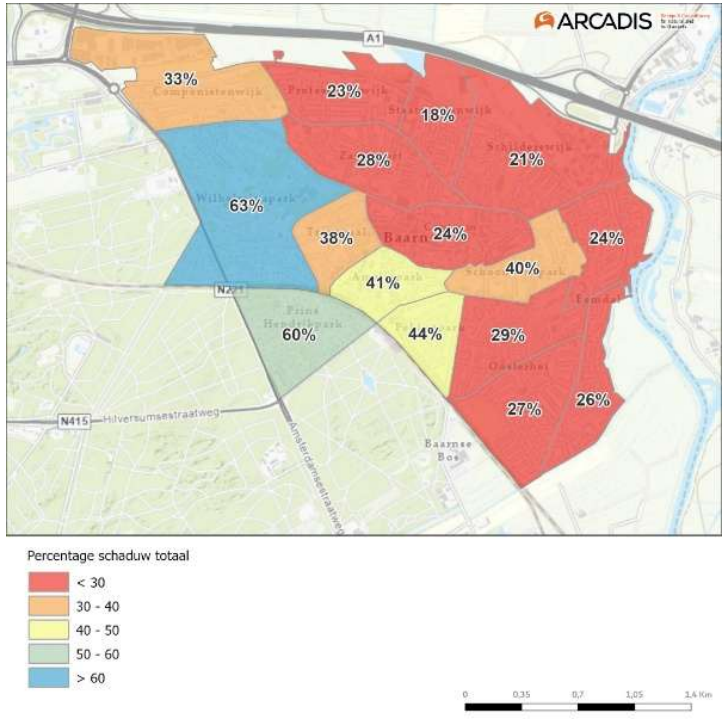

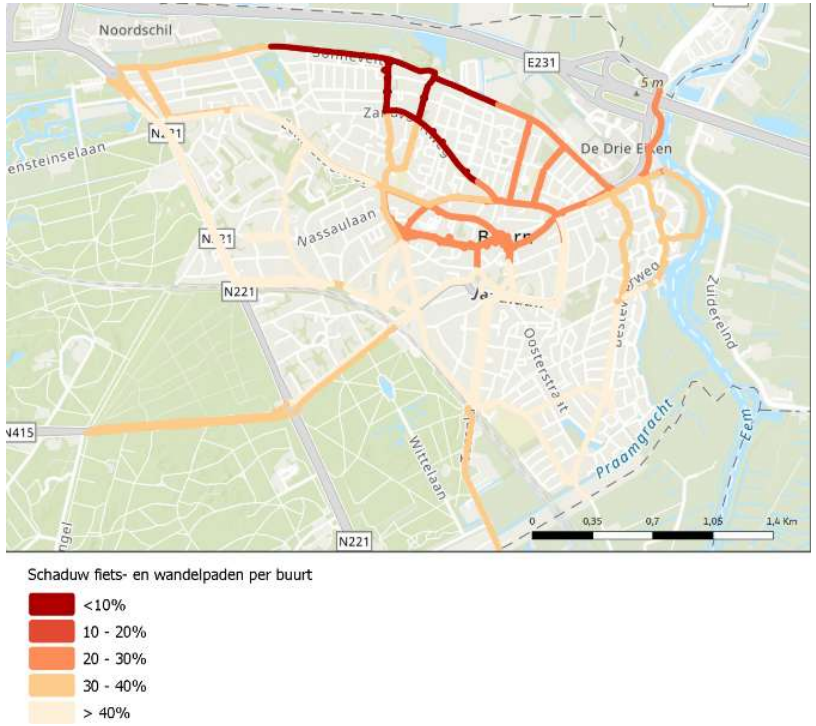

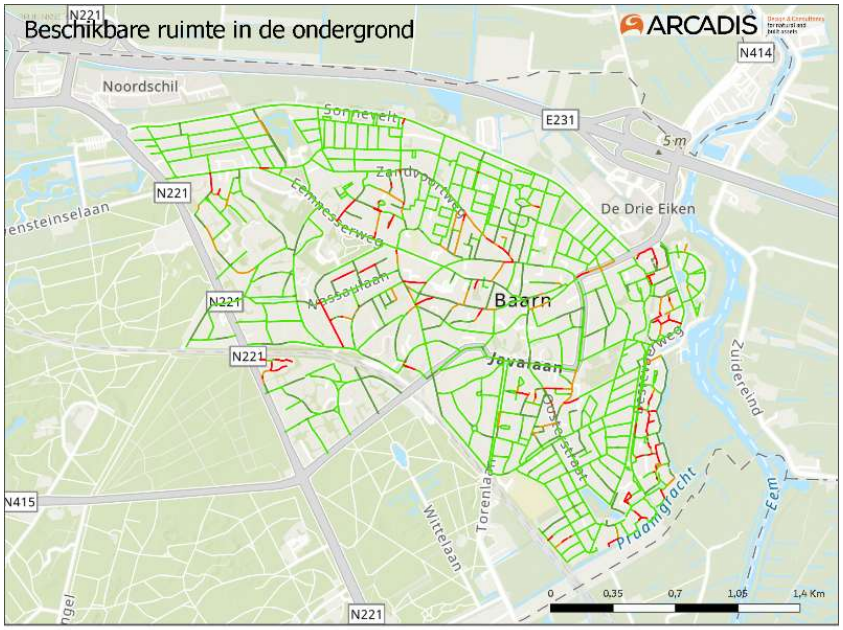

Nulmeting, bestaand groen en opgaven

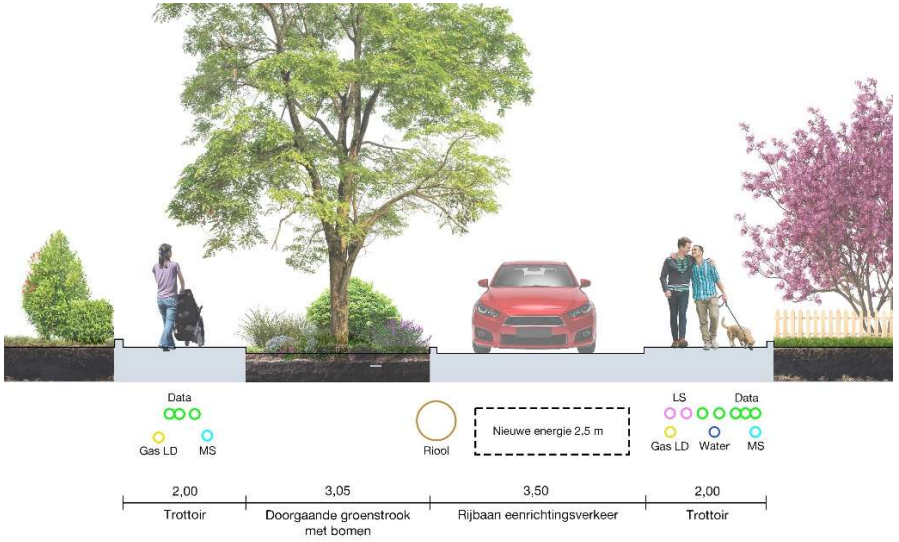

Nulmeting, bestaand groen en opgaven

Mate van ruimte in de ondergrond

- 1. veel ruimte
- 2. voldoende ruimte
- 3. beperkte ruimte
- 4. geen ruimte

Groennorm = ontwerptool

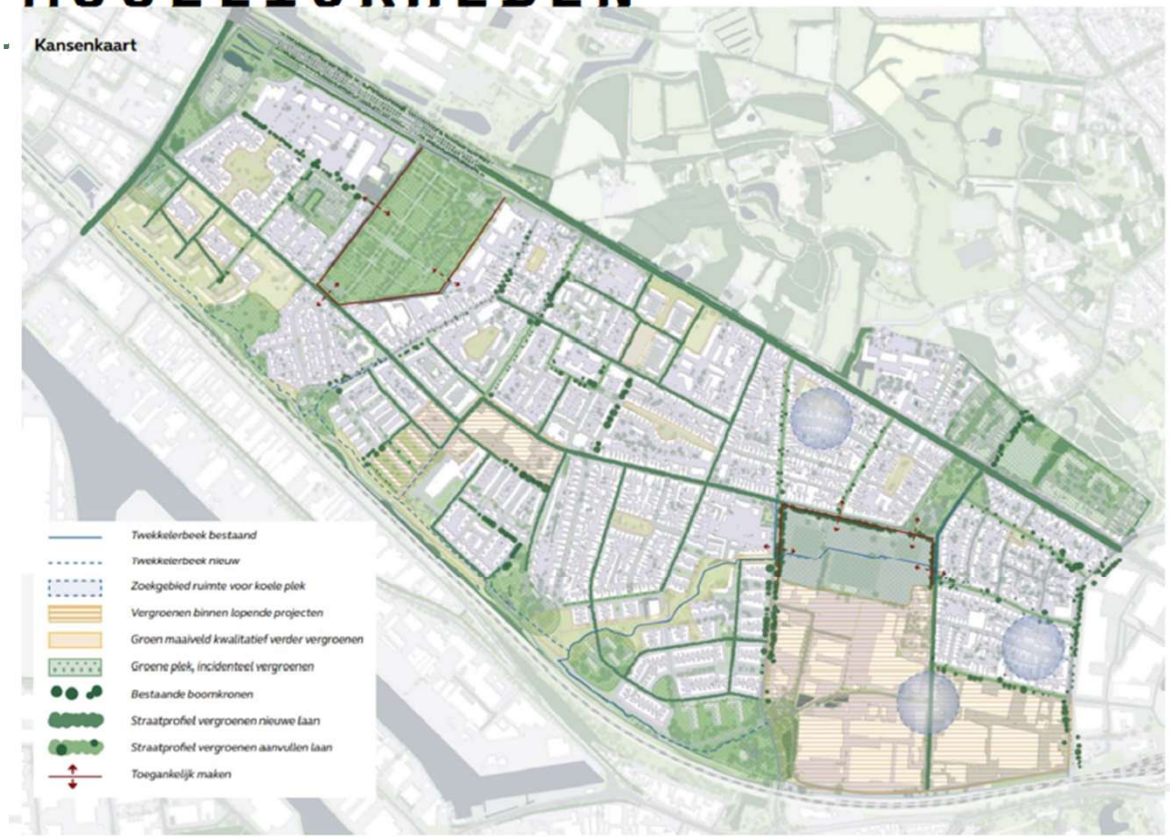
AMBITIE MINUS 0-METING = OPGAVEN EN PRIORITERING

Woning zonder 3 zichtbare bomen
Woning zonder 3 zichtbare bomen of 10m² groen
Bebouwing meer dan 300m van koele plek
Koele plek
Potentieel koele plek
Schaduw op koele plek
Routes / schaduw op routes
Boomkronen

© ARCADIS 2025

KANSENKAART, OPGAVEN EN RUIMTELIJKE MOGELIJKHEDEN

Twekkelerbeek bestaand
Twekkelerbeek nieuw
Zoekgebied ruimte voor koele plek
Vergroenen binnen lopende projecten
Groen maaiveld kwalitatief verder vergroenen
Groene plek, incidenteel vergroenen
Bestaande boomkronen
Straatprofiel vergroenen nieuwe laan
Straatprofiel vergroenen aanvullen laan
Toegankelijk maken

4.7. Stedelijk compact 1

Woning zonder 3 zichtbare bomen
Woning zonder 3 zichtbare bomen of 10m² groen
Bebouwing meer dan 300m van koele plek
Koele plek
Potentieel koele plek
Schaduw op koele plek
Routes / schaduw op routes
Boomkronen

Inzoom deelgebied opgavekaart

Boomkroonbedekking

	Percentage	Oppervlakte m²
Openbaar	15.21%	23,964.97
Privaat	9.6%	34,756.37
Totaal	11.31%	58,721.34
BKB norm	21.11%	109,599.64
Verschil	9.8%	50,879.99

Groennorm

	Percentage	Oppervlakte m²
Totaal	100%	519,183.53
Huidig	23.09%	119,879.48
Minimaal	26%	134,987.72
Streefwaarde	37%	192,097.91
Verschil min.	2.91%	15,108.24
Verschil streef.	13.91%	72,218.43

4.2. Groene woonwijk 2

Woning zonder 3 zichtbare bomen

Woning zonder 3 zichtbare bomen of 10m² groen

Bebouwing meer dan 300m van koele plek

Koele plek

Potentieel koele plek

Schaduw op koele plek

Routes / schaduw op routes

Boomkronen

Inzoom deelgebied opgavekaart

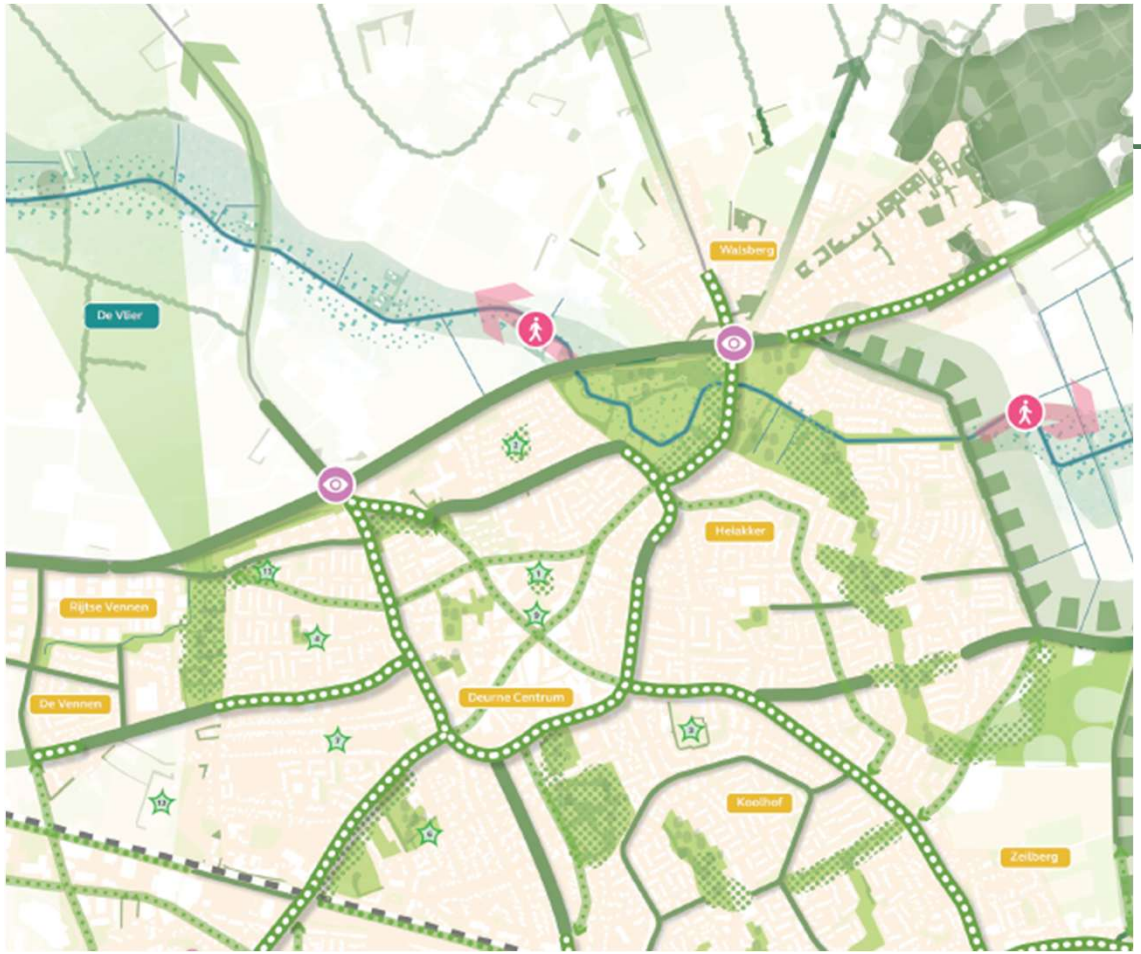

Boomkroonbedekking

	Percentage	Oppervlakte m²
Openbaar	14.52%	20,596.00
Privaat	7.9%	9,707.77
Totaal	11.45%	30,303.78
BKB norm	24.71%	65,415.00
Verschil	13.26%	35,103.32

Groennorm

	Percentage	Oppervlakte m²
Totaal	100%	264,730.89
Huidig	40.52%	107,268.96
Minimaal	30%	79,419.27
Streefwaarde	40%	105,892.36
Verschil min.	-	-
Verschil streef.	-	-

Vernieuwen

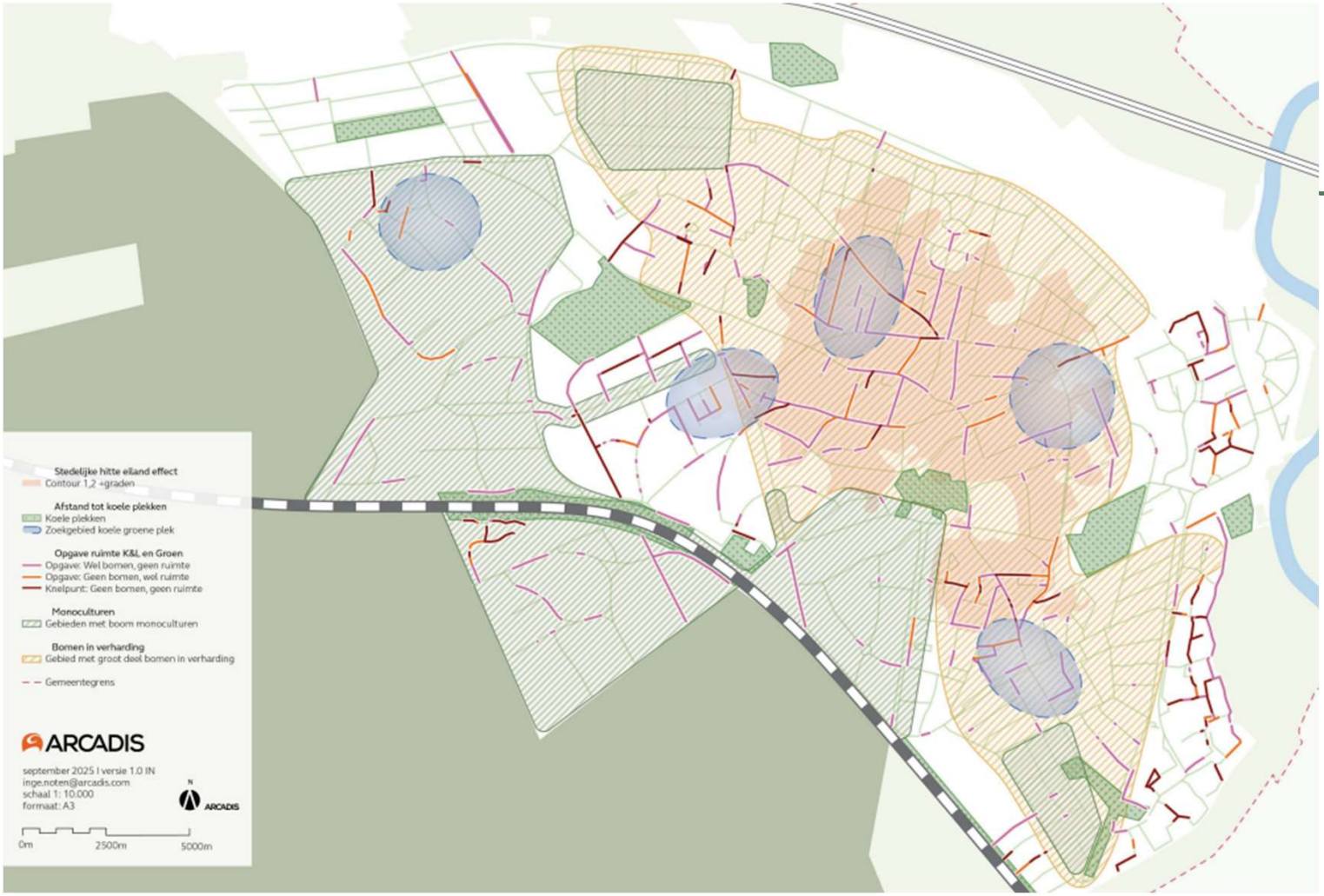
- Nieuwe bomenlanen toevoegen
- Nieuw uitloopgebied voor omwonenden om ommetjes te maken door het landschap
- Ontwikkeling van nieuw groen raamwerk vanwege herbestemming industriegebied
- Nieuwe groene wiggen verbinden kern en buitengebied
- Ontwikkeling van nieuw groen raamwerk vanwege nieuwe woningbouwlocatie
- Ontwikkeling zoombuffer voor geuroverlast primag

Omvormen/verbeteren

- Verbeteren en aanvullen van hoofdstructuur lanen
- Verbeteren van bestaande groenstructuren vanuit de kern richting het buitengebied
- Vergroende straten met verbeterde stadsbiotopen voor soorten basiskwaliteit natuur
- Verbeteren herkenbaarheid entrees d.m.v. vaste planten borders en kenmerkende bomen

Behouden

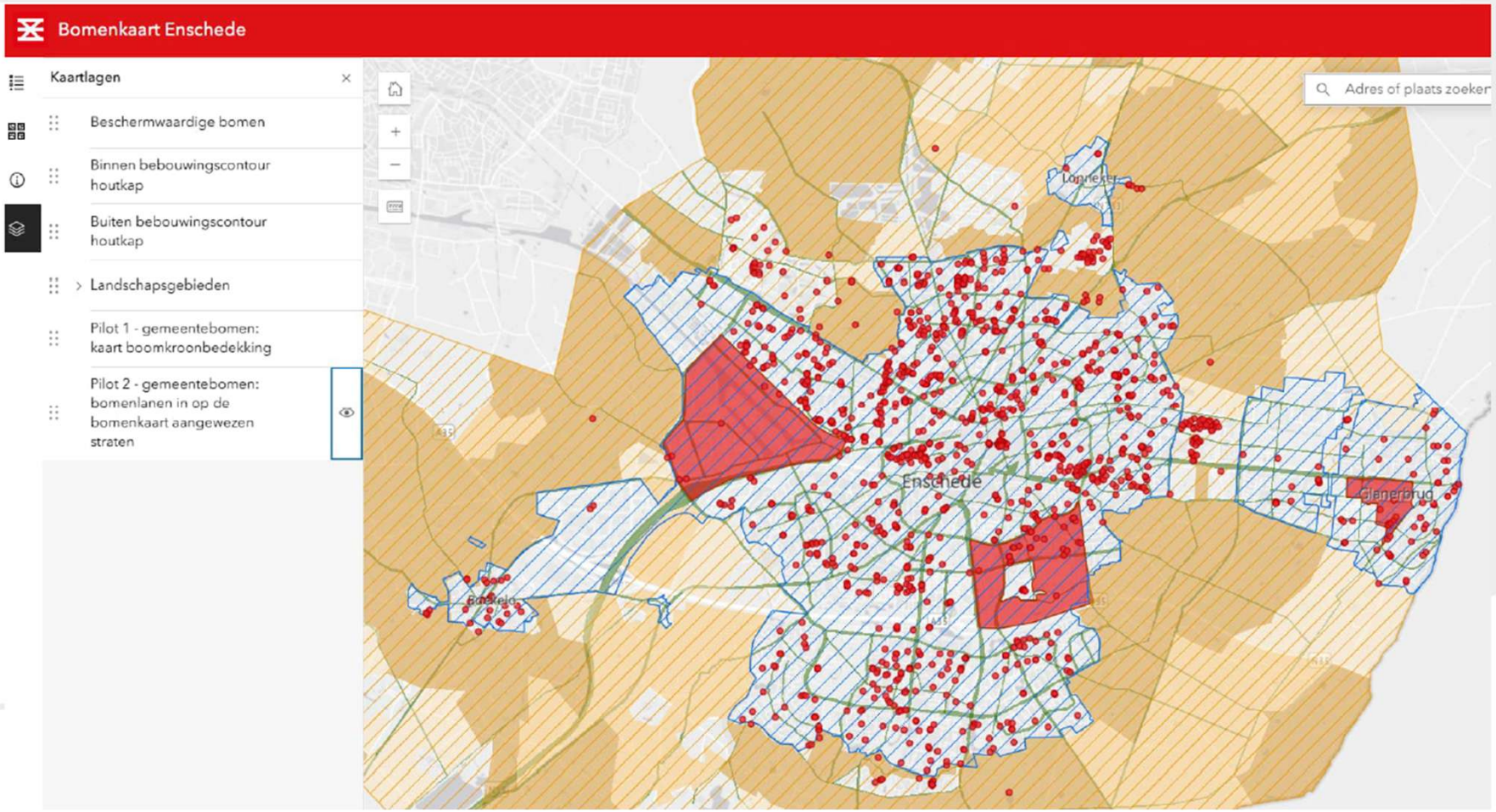
- Bestaande bomenlanen hoofdstructuur
- Bestaande sterke groenstructuur van kern naar buitengebied
- Bestaande overige bomenlanen
- Bestaande overige groenstructuren in de kernen zoals parken e.d.)
- Bomenrijen/lanen in het buitengebied

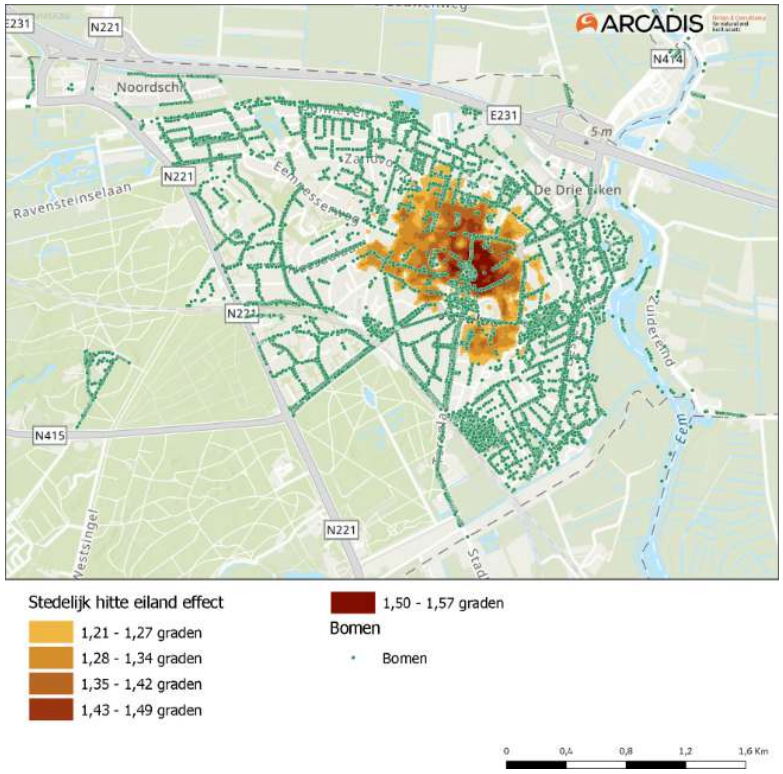
ARCADIS | &flux

GIOS in ander beleid

BOMENKAART

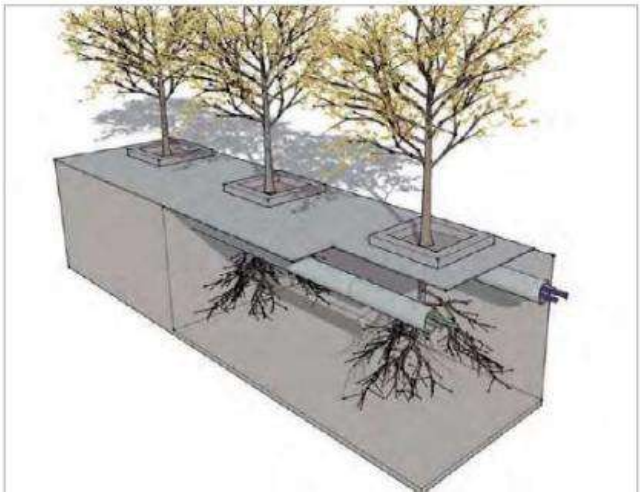

Bomenkaart Enschede
Kaartlagen
Beschermwaardige bomen
Binnen bebouwingscontour houtkap
Buiten bebouwingscontour houtkap
Landschapsgebieden
Pilot 1 - gemeentebomen: kaart boomkroonbedekking
Pilot 2 - gemeentebomen: bomenlanen in op de bomenkaart aangewezen straten
Adres of plaats zoeken
Enschede
Glanerbrug

Boombeleid Baarn

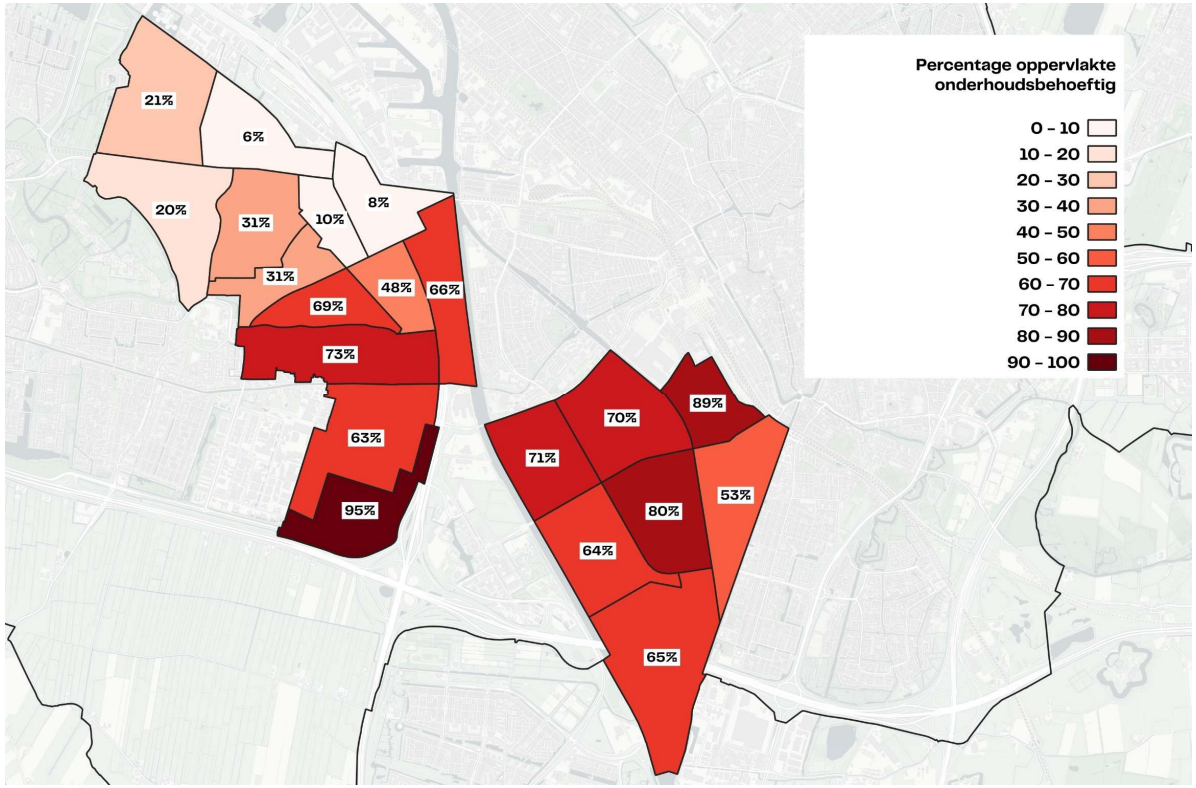

Groenbeheer in de praktijk

Hoeveel kost het?

Analyse groenbeheer gemeente Utrecht

- Dataset Copijn
- 4 soorten: sierheesters en bodembedekkers, hagen, bosplantsoen en vaste planten
- Is het groen op beeld, achterstallig of verwaarloosd?
- Is er onderhoud en/ of renovatie nodig?

Hoe hebben we het vertaald naar maatregelen?

- Aannemers
- 0-beurt onkruid + zaailingen
- Werkpakketten per soort op basis van:
  - Plantvak S, M, L of XL
  - Inboeten
  - Renoveren
  - beheerd door bewoners
  - meerkosten bomen in het vak
- Prijzen obv hoveniers
- Model gebouwd in Excel, wat gaat het kosten?

GIOS Leeragenda

Leeragenda

Samen met gemeenten, provincies, VHG, Norminstituut Bomen en vele anderen investeren in GIOS, initiatief vanuit de praktijk!

- Onderzoek
- Pilots
- Communicatie en doorwerking
- Actualiteit
- Netwerk, leren en delen
- Aansluiten kan!

Handreiking en leeragenda 2.0

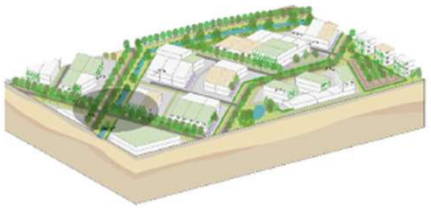

- Klimaatbeheer
- Volwaardige asset

Tabel 1 De GIOS parameters per gebiedstype van de bebouwde omgeving.

		
Dichte stads- of dorpskern • Meer dan 8000 inw/per km² of • Meer dan 3 m³/m² bebouwd	**Dichtbebouwde grondgebonden woonwijk** • 3000-8000 inw/per km² • Minder dan 3 m³/m² bebouwd • Minder dan 50% openbare ruimte	**Dichtbebouwde compacte woonwijk** • 3000-8000 inw/per km² • Minder dan 3 m³/m² bebouwd • Meer dan 50% openbare ruimte
		
Klein dorp of ruim opgezette woonwijk • 750-3000 inw/per km² • Minder dan 3 m³/m² bebouwd	**Bedrijventerrein, industrie en campusterrein** • Minder dan 750 inw/per km² • Minder dan 3 m³/m² bebouwd • Minder dan 50% openbare ruimte of • Minder dan 50% groen en/of water	**Groenblauwe structuur** • Minder dan 750 inw/per km² • Minder dan 3 m³/m² bebouwd • Meer dan 50% openbare ruimte • Meer dan 50% groen en/of water